

STŘEDOVĚKÁ LITERATURA

- nová epocha – středověk – začíná v Evropě po pádu římské říše (5. stol.)
- v umění se rozvíjí románský, později gotický sloh
- vzniká feudální společnost spjatá s křesťanstvím (s „*Písmem svatým*“ – „*biblií*“) – modlitby, písně a legendy
- souběžně s náboženskou literaturou jsou v oblibě vyprávění o činech slavných urozených bojovníků –

HRDINSKÉ EPOSY – „*Píseň o Rolandovi*“ (Francie, poč. 12. stol.), „*Píseň o Cidovi*“ (Španělsko, pol. 12. stol.), „*Píseň o Nibelunzích*“ (Německo, konec 13. stol.), „*Alexandreis*“ (12. stol. – vyprávění o skutcích makedonského krále Alexandra Velikého), epos „*Tristan a Isolda*“ (vychází z keltských pověstí)

- cestopis „*Milion*“ od benátského kupce Marca Pola (asi 1254–1324), popisující jeho cesty po Číně

POČÁTKY PÍSEMNICTVÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH

- počátky písemnictví v českých zemích se datují do 9. století, do doby Velkomoravské říše

- 863 – příchod Konstantina (Cyrila) a Metoděje; zavedli staroslověnský jazyk a první slovanské písmo HLAHOLICI, která byla později zjednodušena na CYRILICI

- vznikají legendy, které popisují jejich život a skutky – „*Život Konstantinův*“ a „*Život Metodějův*“
- „*Proglas*“ – veršovaná předmluva k evangeliím, autorství je připisováno Konstantinovi
- duchovní píseň „*Hospodine, pomiluj ny*“ (konec 10. století), obsahuje ještě prvky staroslověnštiny
- duchovní píseň „*Svatý Václave, vévodo české země*“ (konec 12. stol.); stala se symbolem českého státu; byla zpívána při důležitých událostech

DĚJEPISNÁ LITERATURA – KRONIKY

- Kosmova „*Kronika česká*“ – latinsky; jedno z nejvýznamnějších českých středověkých literárních děl
- začátek se inspiruje vypravováním českého lidu, obsahuje pověsti o nejstarším období českého státu, o praotci Čechovi, o Libuši, o Přemyslovi a další; pokračuje hodnověrnými informacemi, končí začátkem 12. století
- „*Dalimilova kronika*“ (poč. 14. stol.) – česky psaná, hovorový jazyk, ve verších, autor neznámý; zpracovány dějiny do vlády Jana Lucemburského (1310)

OBDOBÍ VLÁDY KARLA IV. (1316–1348)

- založení Karlovy univerzity – rozvíjí se také literatura naučná a umělecká, česká i latinská
- autobiografie (vlastní životopis) Karla IV. – „*Vita Caroli*“ (latinsky)
- rozvoj sociální satiry a žakovské tvorby
- „*Podkoní a žák*“ – satira ve formě sporu mezi podkoním a žákem o přednostech jejich stavu
- „*Hradecký rukopis*“ – soubor duchovních a satirických skladeb, obsahuje první českou bajku „O lišce a džbánu“
- středověké drama – „*Mastičkář*“ (veršovaná satirická fraška zesměšňující pochybné léčitele; hovorový jazyk, vulgarismy)

- Jan Hus (asi 1371–1415) – univerzitní profesor, reformátor českého pravopisu, kázal v českém jazyce v **Betlémské kapli**; upálen **6. července 1415**

LEGENDY – životopisy světců

- „*První staroslověnská legenda o sv. Václavu*“ (také „*Život sv. Václava*“) – pol. 10. stol.
- „*Druhá staroslověnská legenda o sv. Václavu*“ – poč. 11. stol.
- „*Kristiánova legenda*“ (též „*Život a umučení sv. Václava a jeho babičky sv. Ludmily*“) – konec 10. stol., latinsky
- „*Verše o utrpení svatého Vojtěcha*“ (1. pol. 12. stol.) – česky
- „*Život sv. Kateřiny*“ (14. stol.) – česky

Dílo Jana Husa

- latinsky – „*O církvi*“ (reformní názory – hlavou církve není papež, ale Kristus)
 - „*O pravopise českém*“ – zjednodušení čes. pravopisu, zavedení diakritických znamének
- česky – kritika církve („*Výklad Viery, Desatera a Pátere*“, „*Knížky o svatokupectví*“)
 - „*Dcerka*“ – o správném životě dívek
 - „*Listy z Kostnice*“ – dopisy čtenářům, v nichž hájí svoje učení